

Mae Fah Luang University

The Center for Learning Resources and Educational Media

Clipping

Title :	พระตำหนักค้อยตุง
Subject Heading 1 :	บ้านแสนรักของแม่ย่าหลวง
Subject Heading 2 :	
Source :	มกราคม
Date :	วันอาทิตย์ ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

พระตำหนัก

บ้านแสนรัก

๑ ๑ ๕๒

พระตำหนักค้อยตุง บ้านหลังแรกของแม่ย่า

ขั้นหัก...
เดินทาง

1

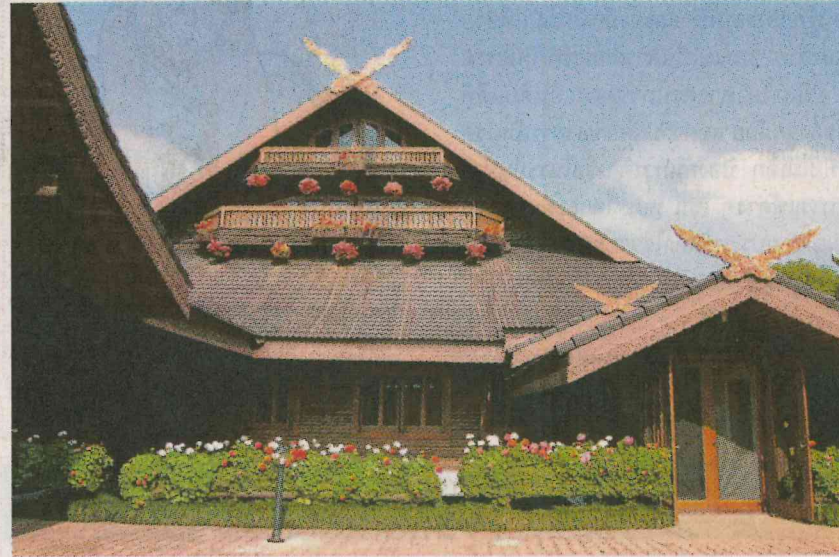
2

บ้านหลังนั้นอิงแอบอยู่หว่างเนินดินบนขุนเขา
สีน้ำตาลไหม้ของไม้สนภูเขาที่ทาบ
ทับอยู่บนผืน ซับให้มวลดอกไม้ที่
เรียงรายอยู่รายรอบเลสวยสดยิ่งขึ้น

พระตำหนักคอยตุง

บ้านแสนรักของนักปลูกต้นไม้

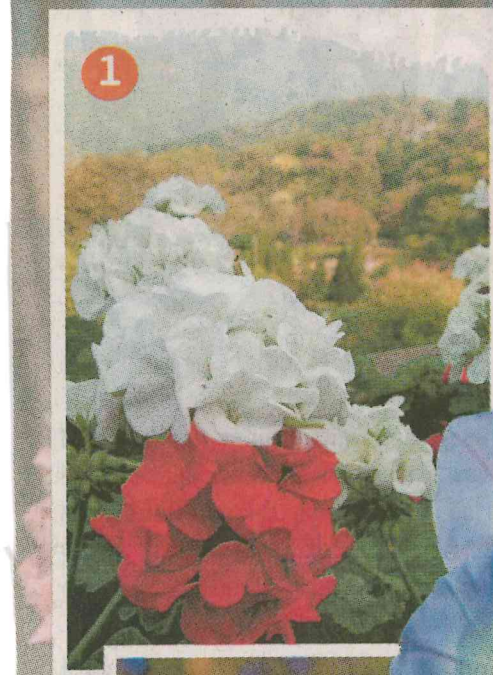
๐๑ ๙ ๘ ๐ ๕ ๒

พระตำหนักคอยตุง บ้านหลังแรกของสมเด็จพระเจ้า

"ความต่อเนื่อง" ประติมากรรมกลางสวนคอยตุง

1

2

3

บ้านหลังนั้นอิงแอบอยู่หว่างเนินดินบนขุนเขา สีนํ้าตาลไหม้ของไม้สนภูเขาที่ทาบทับอยู่บนผนัง ขันให้มวลดอกไม้ที่เบ่งบานอยู่รายรอบดูสวยสดยิ่งขึ้นบนสวนยอดของตัวบ้านนั้นเล่ากาแลแกะสลัก ศิลปะพื้นบ้านล้านนายังยืนเด่นเป็นสง่า ราวกับว่าไม่เคยสะทกสะท้านไหว ไม่ว่าจะเป็นที่ลมหนาวมาเยือน

บ้านหลังนั้น บ้านของสมเด็จพระเจ้าหรือชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า พระตำหนักคอยตุง สร้างขึ้นบนเนื้อที่กว่า 29 ไร่ บนยอดสูงของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยตัวอาคารไม้ 2 ชั้น และลานกว้างหน้าพระตำหนักงดงามอ่อนหวานด้วยสถาปัตยกรรมแบบล้านนา แต่ทว่าเรียบง่ายอย่างบ้านปึกไม้สถาปัตยกรรมพื้นบ้านของสวิส

ตามประสาคนรักต้นไม้ และฝันใฝ่อยากจะมีบ้านที่แวดล้อมไปด้วยกลิ่นอายของธรรมชาติบ้างสักหลัง บ้านของสมเด็จพระเจ้าหลังนี้จึงเป็นดังภาพฝันที่ถูกเนรมิตให้

ใหญ่ แม่ชอบทำสวนเอง เมื่อย้ายไปอยู่แฟลตที่อาร์วโปสต์ (Avant-Poste) ไม่มีสวน แม่จึงต้องทำสวนบนเฉลียง”

จุดเริ่มต้นของการสร้างบ้านแห่งแรกบนคอยตุงนี้ ก็เพื่อจะได้เป็นที่ประทับพักผ่อนแทนการเสด็จแปรพระราชฐานไปยังต่างประเทศ และจะได้สะดวกในการทรงงานดูแลสนับสนุนการฟื้นฟูสภาพป่าในโครงการพัฒนาคอยตุงที่ทรงริเริ่มขึ้น

เมื่อก้าวเข้าไปในตัวบ้าน ความรู้สึกแรกที่สัมผัสได้คือความเรียบง่ายน่านั่งอย่างประหลาด ไม่มีเครื่องตกแต่งอันหรูหราฟูฟ่า ไม่มีแม้เครื่องอำนวยความสะดวกอันเกินเลยไปจากความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หากแต่มองไปมุมไหนก็เห็นงานประดิษฐ์ชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ผู้เป็นเจ้าของบรรจงจัดแต่งไว้เป็นที่เพลิดเพลินใจแก่ผู้ที่ได้มาพบเห็น

เรื่องความเป็นคนช่างคิดช่างประดิษฐ์ของสมเด็จพระเจ้าที่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า ท่านมักจะเก็บดอกไม้ภูเขาแล้วนำมาจัดใส่ในภาชนะเล็กๆ ต่างๆ เช่นถ้วยน้ำตาล ถ้วยแยม หรือถ้วยล้างมือ แล้วนำไปวางไว้ตามโต๊ะอาหารของผู้ที่ท่านรู้จัก ปีหนึ่งมักเขียนข่าวฝรั่งเศส ชื่อ ดานีโนส ไม่พักอยู่โรงแรมเดียวกันกับที่ท่านไปพักทุกปี เขาได้เขียนลงในหนังสือของเขาถึง หญิงสาวคนหนึ่งที่ได้พบที่นั่น ซึ่งคาดว่าหมายถึงสมเด็จพระเจ้า ซึ่งเขาไม่รู้จัก

“มีผู้หญิงสาวคนหนึ่งที่น่ารักมาก ซึ่งเก็บดอกไม้ที่ภูเขาและจัดช่อเล็กๆ ซึ่งเธอแอบไปวางไว้บนโต๊ะของคนที่หนุ่มสาวเธอเป็นคนที่รู้จักชื่อของทุกสิ่งทุกอย่าง อย่าง ต้นไม้เล็ก ต้นไม้ใหญ่ ทะเลสาบแข็ง ตอนค่ำบนเฉลียงของโรงแรม เธอต้องชี้ดาวให้ฟัง และให้ความรู้แก่คนอย่างฉันซึ่งนอกจากดาว

จากการยืนอยู่ด้านใดด้านหนึ่งของภาพ มองตรงไปยังตัวพระธาตุในรูปวาด จากนั้นค่อยๆ ก้าวเดินเป็นรูปครึ่งวงกลมอย่างช้าๆ จากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งของภาพวาด ความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นคือ จะมองเห็นแสงเงาของพระธาตุคอยตุง เคลื่อนคล้อยเปลี่ยนทิศทางไปตามจังหวะที่ก้าวผ่าน และในภาพพระธาตุคอยตุงยามราตรีสงัดน้ำค้างดาวในภาพก็คล้ายกับว่าได้พากันแว่นตัวเองไว้บนผืนฟ้าที่ละดวงๆ

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระธาตุคอยตุงนี้ ตามตำนานสิงหนวัติเล่าไว้ว่า พระเจ้าอสุทธราชเจ้าผู้ครองดินแดนแถบนี้ได้สร้างพระสถูปบรรจุพระสารีริกธาตุไว้บนยอดคอยตุง แล้วปักธงตะขาบ หรือธงตะขาบยาว 3,000 วาไว้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกที่แห่งนี้ว่า “คอยตุง” ต่อมาในสมัยพระเจ้ามังรายก็ได้มีการสร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเคียงคู่ขึ้นอีกองค์หนึ่ง

ถัดออกมาทางขวามือของท้องพระโรง มีระเบียงไม้ทอดตัวยาวไปตามแนวของตัวบ้าน ระเบียงนี้ถูกออกแบบให้ลึกลับขณะเป็นกระเบาะที่สามารปลูกดอกไม้ได้ตลอดแนว

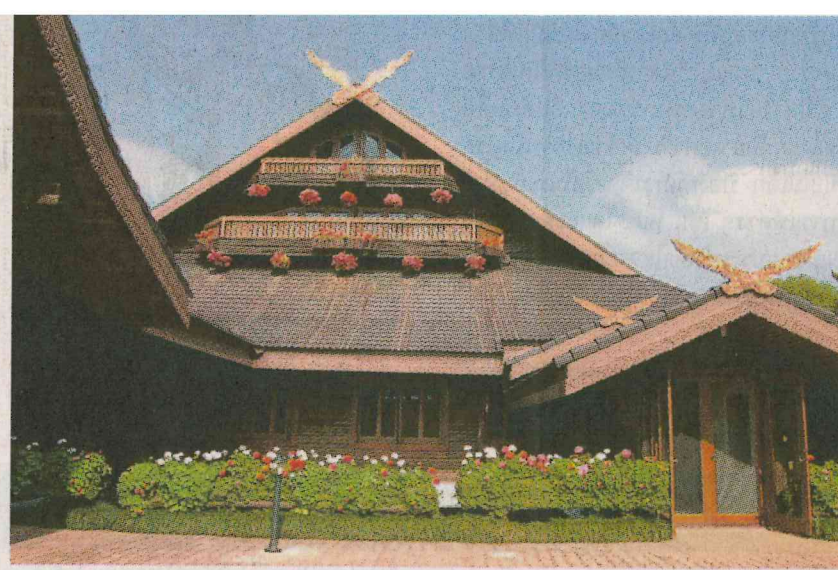
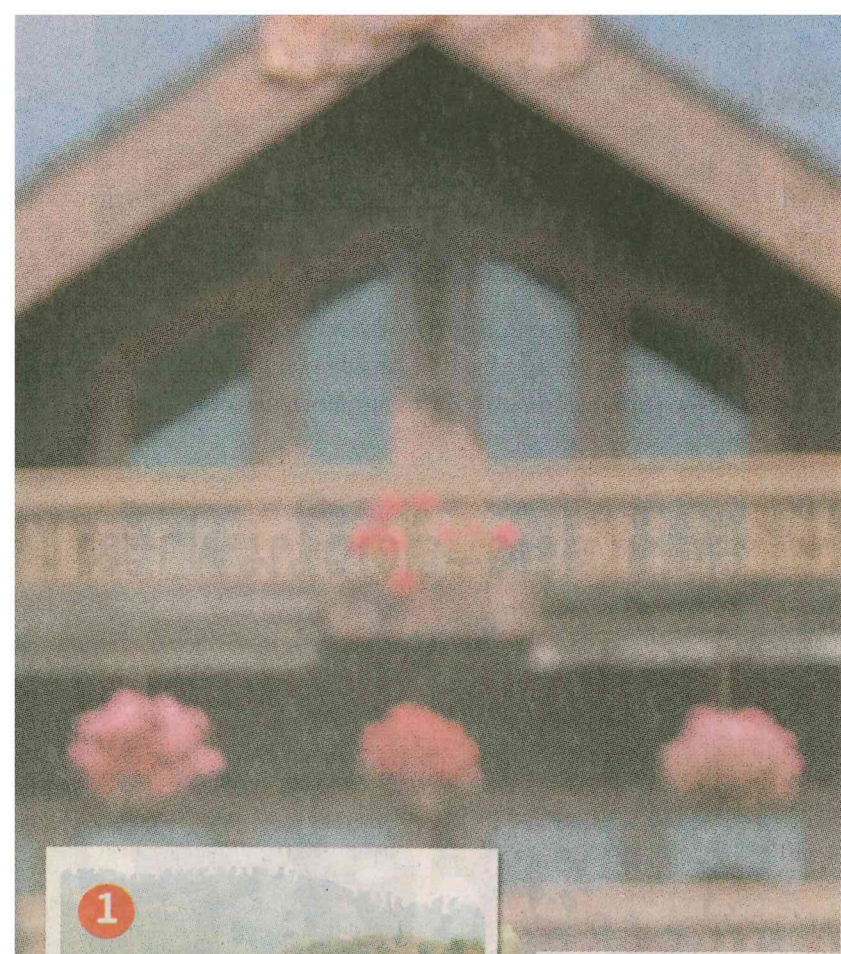
จากมุมนี้มองออกไปไกลลิบตา คือภาพของทิวเขาน้อยใหญ่ที่เรียงตัวลดหลั่นกันไป จากไกลไปใกล้ จากที่เห็นแจ่มชัดไปยังที่เห็นเพียงเลือนรางอยู่ท่ามกลางสายหมอก

ระเบียงดอกไม้แห่งนี้แหละ ที่น่าจะเป็นมุมโปรดของสมเด็จพระเจ้า เมื่อครั้งที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่พระองค์มักจะเสด็จออกมาดูต้นไม้ ทรงรดน้ำ ทรพรวนดิน และทรงตัดดอกไม้สำหรับใส่แจกันด้วยพระองค์เองอยู่เสมอ

สุดแนวระเบียงคือสวนสวยบนลานกว้างหน้าพระตำหนัก ในลมหนาวที่พัดผ่านมาเป็นระลอก ดอกไม้หลากสีชูช่ออวดกลีบสวย

ระเบียงดอกไม้ซึ่งยาวตลอดแนวของพระตำหนัก

พระตำหนักค้อยตุง บ้านหลังแรกของสมเด็จพระเจ้า

บ้านหลังนั้นอิงแอบอยู่หว่างเนินดินบนขุนเขา

สีน้ำตาลไหม้ของไม้สนภูเขาที่ทาบทับอยู่บนผืน ไม้ให้มวลดอกไม้ที่เบ่งบานอยู่รายรอบดูสวยสดยิ่งขึ้น

บนสวนยอดของตัวบ้านนั้นเล่ากาแลแกะสลัก ศิลปะพื้นบ้านล้านนา ยังยืนเด่นเป็นสง่า รวากับว่าไมเคยสะทกสะท้านไหว ไม่ว่าจะกี่คราวที่ลมหนาวมาเยือน

บ้านหลังนั้น บ้านของสมเด็จพระเจ้าหรือชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่าพระตำหนักค้อยตุง สร้างขึ้นบนเนื้อที่กว่า 29 ไร่ บนดอยสูงของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยตัวอาคารไม้ 2 ชั้น และลานกว้างหน้าพระตำหนักงดงามอ่อนหวานด้วยสถาปัตยกรรมแบบล้านนา แต่ทว่าเรียบง่ายอย่างบ้านปึกไม้สถาปัตยกรรมพื้นบ้านของสวิส

ตามประสาคนรักต้นไม้ และฝันใฝ่อยากจะมีบ้านที่แวดล้อมไปด้วยกลิ่นอายของธรรมชาติบ้างสักหลัง บ้านของสมเด็จพระเจ้าหลังนี้จึงเป็นดังภาพฝันที่ถูกเนรมิตให้เกิดขึ้นแล้วจริงตรงหน้า

ไม่ใช่ความหรูหราใหญ่โตที่ทำให้ที่นี่กลายเป็น "บ้านหลังแรก" ของแม่ฟ้าหลวงแห่งแผ่นดิน หากแต่น่าจะเป็นเพราะบ้านหลังนี้ เหมาะจะเป็นที่อยู่ของหัวใจ ของผู้ซึ่งหลงใหลในธรรมชาติเสียมากกว่า

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงเล่าไว้ในหนังสือ "เวลาเป็นของมีค่า" ถึงความเป็นนักนิยมธรรมชาติของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีไว้ว่า

"แม่ชอบดอกไม้ ต้นไม้มานานแล้ว เมื่ออายุประมาณ 10 ขวบ และอยู่บ้านคุณหญิงสงวน แม่ไปตัดดินหลังบ้าน และปลูกพริก โดยไม่มีใครขอให้ทำ เมื่ออยู่ฮาร์ทฟอร์ด (Hartford) กับมิสซิสตรอง (Mrs.Strong) แม่ได้รับแบ่งที่ดินเล็กๆ ให้ทำสวน แม่ปลูกดอกไม้ เช่น ดอกคอสมอส (cosmos) เมื่ออยู่ที่วิลลาวัฒนามีสวน

ใหญ่ แม่ชอบทำสวนเอง เมื่อย้ายไปอยู่แฟลตที่อาร์วองโปสต์ (Avant-Poste) ไม่มีสวน แม่จึงต้องทำสวนบนเฉลียง"

จุดเริ่มต้นของการสร้างบ้านแห่งแรกบนค้อยตุงนี้ ก็เพื่อจะได้เป็นที่ประทับพักผ่อนแทนการเสด็จแปรพระราชฐานไปยังต่างประเทศ และได้สะดวกในการทรงงานดูแลสนับสนุนการฟื้นฟูสภาพป่าในโครงการพัฒนาค้อยตุงที่ทรงริเริ่มขึ้น

เมื่อก้าวเข้าไปในตัวบ้าน ความรู้สึกแรกที่สัมผัสได้ คือความเรียบง่ายในช่วงตงมาอย่างประหลาด ไม่มีเครื่องตกแต่งอันหรูหราฟูฟ่า ไม่มีแม้เครื่องอำนวยความสะดวกอันเกินเลยไปจากความจำเป็นพื้นฐานของชีวิต หากแต่มองไปมุมไหนก็เห็นงานประดิษฐ์ชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ผู้เป็นเจ้าของบรรจงจัดแต่งไว้เป็นที่เพลิดเพลินใจแก่ผู้ที่ได้มาพบเห็น

เรื่องความเป็นคนช่างคิดช่างประดิษฐ์ของสมเด็จพระเจ้านั้น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า ท่านมักจะเก็บดอกไม้ทุกชนิดแล้วนำมาจัดใส่ในภาชนะเล็กๆ ต่างๆ เช่นถ้วยน้ำตาล ถ้วยแยม หรือถ้วยล้างมือ แล้วนำไปวางไว้ตามโต๊ะอาหารของผู้ที่ท่านรู้จัก ปีหนึ่งนักเขียนชาวฝรั่งเศส ชื่อ คามิลโนส ไม่พักอยู่โรงแรมเดียวกันกับที่ท่านไปพักทุกปี เขาได้เขียนลงในหนังสือของเขาถึง หญิงสาวคนหนึ่งที่ได้พบที่นั่น ซึ่งคาดว่าหมายความว่าสมเด็จพระเจ้า ซึ่งเขาไม่รู้จัก

"มีผู้หญิงสาวคนหนึ่งที่น่ารักมาก ซึ่งเก็บดอกไม้ที่ภูเขาและจัดช่อเล็กๆ ซึ่งเธอแอบไปวางไว้บนโต๊ะของคนที่หนุ่มสาวเธอเป็นคนจำพวกที่รู้จักชื่อของทุกสิ่งทุกอย่าง ต้นไม้เล็ก ต้นไม้ใหญ่ ทะเลน้ำแข็ง คอนค่านเบเลียงของโรงแรม

เธอท่องชื่อดาวให้ฟัง และให้ความรู้แก่คนอย่างฉันซึ่งนอกจากดาวจะเห็นแล้วไม่รู้เรื่องเลย"

นอกจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีจะสนพระทัยเรื่องของต้นไม้ดอกไม้แล้วยังสนพระทัยเรื่องของดวงดาวด้วยเช่นกัน สังเกตได้จากพระตำหนักในส่วนของท้องพระโรงนั้น แทนที่จะประดับเพดานด้วยดวงไฟฉายระย้า กลับแกะสลักเป็นรูปราศีต่างๆ แล้วฝังดวงไฟเป็นสัญลักษณ์แทนดวงดาวตามราศีหรือหมุดดาวนั้นๆ

จินตนาการเอาเถิดว่า ยามค่ำคืนเมื่อรอบกายมืดสนิท แลเห็นเพียงดวงดาวจำแลงส่องแสงอยู่ใกล้แค่เอื้อมจะโรแมนติกชวนฝันสักแค่ไหน

ภายในห้องเดียวกันนั้นยังประดับด้วยภาพเขียนสีน้ำมันขนาดใหญ่ 2 ภาพ ภาพหนึ่งวาดอยู่ในโทนสีเหลืองส้ม ได้ภาพเขียนไว้ว่าพระธาตุค้อยตุงยามตะวันชิงพลบ อีกภาพหนึ่งในโทนสีน้ำเงินเข้ม แว่นอยู่ฝั่งตรงข้ามกัน บรรยายได้ภาพไว้ว่า พระธาตุค้อยตุงยามราตรีสด

ทั้งสองภาพนี้มีวิธีการมองที่ออกจะแปลกอยู่สักหน่อย คือให้เริ่ม

จากการยืนอยู่ด้านใดด้านหนึ่งของภาพ มองตรงไปยังตัวพระธาตุในรูปวาด จากนั้นค่อยๆ ก้าวเดินเป็นรูปครึ่งวงกลมอย่างช้าๆ จากด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งของภาพวาด ความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นคือ จะมองเห็นแสงเงาของพระธาตุค้อยตุงๆ เคลื่อนคด้อยเปลี่ยนทิศทางไปตามจังหวะที่ก้าวผ่าน และในภาพพระธาตุค้อยตุงยามราตรีสดนั้น ดวงดาวในภาพก็คล้ายกับว่าได้พากันแว่นตัวเองไว้บนผืนฟ้าที่ฉาดฉาดๆ

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระธาตุค้อยตุงนี้ ตามตำนานสิงหนวัติเล่าไว้ว่า พระเจ้าอชุตราชเจ้าผู้ครองดินแดนแถบนี้ได้สร้างพระสถูปบรรจุพระสารีริกธาตุไว้บนยอดค้อยตุง แล้วปกครองระบอบ หรือตุงตะขบยาว

3,000 วาไว้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกที่แห่งนี้ว่า "ค้อยตุง" ต่อมาในสมัยพระเจ้ามังรายก็ได้มีการสร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเคียงคู่ขึ้นอีกองค์หนึ่ง

ถัดออกมาทางขวามือของท้องพระโรง มีระเบียงไม้ทอดตัวยาวไปตามแนวของตัวบ้าน ระเบียงนี้ถูกออกแบบให้มีลักษณะเป็นกระบะที่สามารถปลูกดอกไม้ได้ตลอดแนว

จากมุมนี้มองออกไปไกลลิบตา คือภาพของทิวเขาน้อยใหญ่ที่เรียงตัวลดหลั่นกันไป จากใกล้ไปไกล จากที่เห็นแจ่มชัดไปยังที่เห็นเพียงเลือนรางอยู่ท่ามกลางสายหมอก

ระเบียงดอกไม้ที่นี่แหละ ที่น่าจะเป็นมุมโปรดของสมเด็จพระเจ้า เมื่อครั้งที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่พระองค์มักจะเสด็จออกมาดูแลต้นไม้ ทรงลัดกิ่ง ทรงพรวนดิน และทรงตัดดอกไม้สำหรับใส่แจกันด้วยพระองค์เองอยู่เสมอ

สุดแนวระเบียงคือสวนสวยบนลานกว้างหน้าพระตำหนัก ในลมหนาวที่พัดผ่านมาเป็นระลอก ดอกไม้หลากสียังชูช่ออวดกลีบสวยอย่างไม่หยุดยั้ง สีส้มพุดของดอกกรักรักร สีส้มแดงของสเน่ห์พดราท่อนสีฟ้าครามของมอร์นิ่ง กลอรี แต่งแต้มให้ที่แห่งนี้เป็นมากกว่าแค่ที่อยู่อาศัย

หากจริงอย่างที่ว่า "สวนคือที่อยู่ของหัวใจ" ดอนนี้ใครต่อใครที่ได้มาเยือนที่แห่งนี้ คงมีหัวใจที่แย้มยิ้ม เบิกบานและงดงามยิ่งกว่าดอกไม้สีใด ๆ

สรุปลายแผ่นฟ้าตรงหน้า เบื้องล่างบนผืนดินสีเขียวกว้างไกล ก่อกำเนิดโครงการพระราชดำริที่สานต่อความตั้งใจของ "แม่" เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่สูง

โครงการพัฒนาค้อยตุง สถานีวิจัยโครงการหลวงอินทนนท์ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง เพื่อการปลูกค้อยตุงพันธุ์ดอยคำ ฯลฯ ในวันวาน 80 ปีให้หลังออกดอกผลเป็นโครงการ "ปิดทองหลังพระ" ในวันนี้